

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni; za četrto leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsacega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit - vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. septembra 1905.

C. kr. poštne hran. št. 864.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Zadruga: Gospodarska zveza v Ljubljani. Denarno gibanje pri zadružnih zvezah v l. 1904. Hranilnica in posojilnica pri sv. Ivanu pri Trstu. Osebnosti. Revizijsko poročilo. Denarni promet in bilance.
Gospodarsko berilo: Nova železnica in naše dolžnosti. Podražanje mleka v Ljubljani. Semensko žito. Razdelitev dobička od žitnega pridelka. Plače kmečkih delavcev na Ogorskem l. 1905. Med sredstvo za ohranjenje presnega masla. Inserati.

ZADRUGA.

Gospodarska zveza v Ljubljani, centrala za skupni nakup in prodajo.

Kakor znano, bila je do leta 1904 naša Zveza t. j. Zadružna zveza, ki se je pa prej imenovala „Gospodarska zveza“ — tudi centrala za blagovno poslovanje.

Ker pa ima Zadružna zveza z revizijo, s zastopstvom zadrug, z organizacijo, z denarno sporavnavo, z zadružnim glasilom „Narodni gospodar“ itd. že itak velikansko delo — in je na vsak način potrebno, da se ravno tem glavnim svojim poslom popolnoma posveti, da more slovanskemu zadružništvu na avstrijskem jugu biti popolna zaščitnica, vrh tega so pa pri nas še take razmere, ki niso ugodne skupnemu izvrševanju navedenih poslov in blagovnega poslovanja, sklenila se je koncem leta 1903 izločitev blagovnih poslov, pri čem se je spremenila tudi tvrdka „Gospodarska zveza“ v „Zadružno zvezo“.

Na Nemškem so prišli ravno sedaj tudi do spoznanja, da se naj blagovni posli od drugih poslov ločijo.

Ker pa naše nederarne zadruge morajo imeti centralo za blagovne posle, se je koncem l. 1903 ustanovila nova taka centrala, ki si je pridejala ime, koje smo prej imeli mi.

Nastala je nova „Gospodarska zveza“, v svoj delokrog prevzela je samo le blagovne posle, kojim pa lahko ravno radi tega posveti vso svojo pozornost.

Ona izvršuje kot blagovna centrala vse blagovne posle za vse one zadruge, ki imajo opravek s kakim blagom.

V njej imajo toraj svojo blagovno centralo:

mlekarske zadruge,
kmetijska društva,
konsumna društva,
vinorejske zadruge,
sadjarske zadruge,
zeljarske zadruge,
oljarske zadruge,
lesne zadruge,
itd., itd., itd.

Vsaka navedenih zadrug, splošno vsaka zadruga, ki ima z nakupovanjem ali prodajo kakoršnega zmirom blaga kaj posla, mora biti v svojo lastno korist član „Gospodarske zveze“, ker le na ta način se lahko izogne raznim zgubam, ki zasledujejo pri prodaji in nakupovanju posebno onega, ki ni izučen trgovec.

Gospodarski zvezi pristopi pa lahko tudi vsaka posamezna oseba, da po njej proda svoje pridelke, ali si nabavi potrebne stvari, — na koji način lahko vsakdo postane deležen ugodnosti zadružništva, če tudi v domačem kraju še nima primerne zadruge.

Da je bila taka delitev poslov dobra, kažejo že dosedanjí vspehi.

„Zadružna zveza“ je v vsakem oziru zelo napredovala, — število njenih članic sedaj mnogo hitreje narašča; sicer pa smo priobčevali v zadnjih številkah „Narodnega gospodarja“ poročilo o zvezini skupščini, s kojega poročila se napredek razvidi.

A tudi delovanje nove „Gospodarske zveze“ rodilo je že jako lepe vspehe.

Priobčujemo naslednje poročilo o prvem občnem zboru „Gospodarske zveze“, ki se je vršil dne 27. junija 1905 ob 2. uri popoldne v hotelu „Union“.

Predseduje Zvezin predsednik g. J. Jeglič, kateri otvori zborovanje, konstatujoč, da je bil občni zbor pravilno po § 13. pravil v listu „Narodni gospodar“ št. 11 dne 10. junija 1905 sklican ter da je sklepčen, ker je od 1283 veljavnih glasov zastopanih 436.

Zapisnikarjem imenuje g. J. Škerlja in overovateljema zapisnika gg. A. Belec in Iv. Stanovnik. Na to se preide na sledeči dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1904.
3. Razdelitev čistega dobička.
4. Volitev dveh članov načelstva.
5. Slučajnosti.

Ad I. Gosp. predsednik pozdravi zborovalce, poroča o ustanovitvi nove Gospodarske zveze in omenja, s kakimi težkočami in zaprekami se je moralo pri ustanovitvi boriti.

Nadalje poroča, da se je v Trstu uredilo zastopstvo Zveze, katero se je podelilo potniku prejšnje „Gospodarske zveze“ g. Fr. Rosmanu, koji naj bi „Gospodarsko zvezo“ zastopal na tržaškem trgu. Pri tem povdarja, da je bilo tako zastopstvo potrebno in važno za trgovski razvoj „Zveze“. — Poročilo g. načelnika se odobri.

Nato poroča poslovodja g. Škerlj o razvoju, delovanju ter stanju nove Zveze sledeče:

„Gospodarska zveza“ je pričela svoje delovanje 1. julija 1904. K „Zvezi“ je pristopilo do 31. dec. 1904 27 zadrug in sicer 18 kmetijskih in 9 mlekar-
skih kakor 47 rednih članov. Pristopivši člani so svoj pristop v smislu pravil prijavili ter so bili v seji načelstva kot taki sprejeti. Nadalje poroča, da je došlo 1489 računov ter se je izdalo 1831 računov. Na to poroča o računskem zaključku za l. 1904, kateri se v vseh postavkah podrobno obrazloži. Povdarja, da je bil promet velik, ker se je v tem kratkem času v dobi 6 mesecev preobrnilo 2,476.294 K 05 v, kar znači lep začetek in opravičuje največje upe v bodočnost „Gospodarske zveze“. Podal je tudi približno statistiko razpečanih glavnih vrst blaga, kojega se je oddalo okrog 190 vagonov, med temi:

22	vagonov	kislega zelja,
12	„	frišnega zelja v glavah,
12	„	krompirja,
46	„	umetnega gnoja,
37	„	fižola,
16	„	moke,
20	„	otrobov,
7	„	sladkorja,
13	„	koruze, nadalje masla itd., kojega

je za pri njej včlanjene zadruge itd. velike množine prodala.

Poročevalec je povdarjal, da je iz predstojećih številk razviden lep promet in uspeh, kateri bi se dal podvojiti, ako bi se vse zadruge (članice) posluževale samo le Zvezinega posredovanja bodisi pri nakupu kakor pri prodaji ter izraža nado, da se to v bodoče uresniči.

Nadalje naglašja: Preosnova Gospodarske zveze je zahtevala veliko truda in gmotnih sredstev, kar je provzročilo, da so uradni stroški dosegli precej visoko svoto. Vsled vseh gmotnih žrtev in težkoč pa moram z veseljem konstatirati, da se je zaključilo upravno leto 1904 z lepim prebitkom, s čistim dobičkom po 4659 K 91 v.

Ker se k poročilu načelstva nihče ne oglasi, se preide k točki 2, odobritev računskega zaključka za leto 1904.

Predsednik podeli besedo načelniku nadzorstva g. Iv. Rožmanu, kateri poroča, da je nadzorstvo natanjko račune pregledalo in da so ti popolnoma pravilni ter da se z knjigami povsem vjemajo. Nadalje priporoča, naj bi Gospodarska zveza delovala na to, da bi vse zadruge brez razločka pristopile k njej in se zjedini v celoto. Na tej podlagi bi bilo omogočeno Gospodarski zvezi postati glavni faktor celega blagovnega združništva in sploh v celej organizaciji. Omeni tudi, da je poslovanje „Gospodarske zveze“ uzorno in se je čuditi lepemu uspehu ter da je čisti dobiček nizko računat, ker se je vrednost blaga kar najnižje v poštrev vzelo.

Poročevalec predlaga z ozirom na to, da je vse v najlepšem redu našel, da se izreče načelstvu zahvala ter absolutorij.

Predsednik g. Jeglič pripomni na to, da se bode gledalo in delovalo nato, da se vse nederarne zadruge koncentrirajo v Gospodarsko zvezo.

Računski zaključek za l. 1904 se na to soglasno odobri.

(Računski zaključek priobčujemo na naslednji strani.)

Preide se k točki 3. Razdelitev čistega dobička.

Predsednik g. Jeglič poroča, da znaša čisti dobiček 4659 K 91 v. Predlaga sledečo razdelitev:

20% se dene v rezervni zaklad to je K 931.—, vpokojninski zaklad za uradnike K 1000.—, poluletne 5% obresti deležev K 40.50, nagrade uradnikom K 800.—, ostanek po K 1888.41 se prenese na novi račun, kar se soglasno sprejme.

Ker se k tej točki nihče ne oglasi, preide se k točki 4. Volitev 2 članov načelstva.

Predsednik g. Jeglič predlaga mesto izstopivših članov g. Fr. Pengova — g. Iv. Babnika in mesto g. Iv. Kastelica pa g. dr. Ev. Lampeta, in se predlagana soglasno izvolita.

Računski zaključek Gospodarske zveze centrale za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registr. zadruga z omejeno zavezo

za prvo upravno dobo od 1. julija do 31. decembra 1904.

Poročilo:

Zadruga je član „Zadružne Zveze“, katera izvršuje postavno revizijo.

Pristopilo je 84 članov, kateri so uplačali 136 deležev v znesku K 1.730.—.

Odpovedal ni nihče.

Dati				Promet.				Imeti			
Tek. št.	Predmet	K	h	Tek. št.	Predmet	K	h	Tek. št.	Predmet	K	h
1	deleži	1.730	—	1	upisnina	1	—				
2	vpisnine	69	—	2	blago	584.289	90				
3	blago	569.250	33	3	zadruga	533.413	07				
4	zadruga	301.908	62	4	dolžniki	373.779	42				
5	dolžniki	196.401	—	5	c. kr. poštna hranilnica . .	357.081	63				
6	c. kr. poštna hranilnica . .	347.951	27	6	ročna blagajna	64.860	01				
7	ročna blagajna	64.088	22	7	upniki	388.534	60				
8	upniki	442.229	70	8	tekoči račun	148.747	97				
9	tekoči račun	544.432	12	9	obresti	5.307	71				
10	obresti	1.455	18	10	uradni stroški	11.148	68				
11	uradni stroški	576	18	11	inventar	1.887	63				
12	uradni prispevki	163	—	12	uradni prispevki	12	—				
13	odbitki	6.039	43	13	odbitki	2.220	43				
				14	delež pri „Zadružni zvezi“ .	10	—				
		2,476.294	05			2,476.294	05				

Promet 4,952.588·10.

Aktiva				Bilanca.				Pasiva			
Tek. št.	Predmet	K	h	Tek. št.	Predmet	K	h	Tek. št.	Predmet	K	h
1	Račun blaga	30.338	73	1	deleži	1.730	—				
2	„ tirjatve pri zadrukah . .	251.803	60	2	tirjatve zadrug	20.299	15				
3	„ „ „ dolžnikov	182.378	42	3	„ upnikov	53.695	10				
4	„ c. kr. poštna hranilnice . .	9.130	36	4	tekoči račun	395.684	15				
5	„ ročne blagajne	771	79	5	zaostali uradni stroški . . .	516	75				
6	„ inventarja	1.793	25	6	čisti dobiček	4.659	91				
7	„ predpl. urad. stroški . . .	358	91								
8	„ delež pri „Zad. zvezi“ . . .	10	—								
		476.585	06			476.585	06				

Zguba

Račun zgube in dobička.

Dobiček

Tek. št.	Predmet	K	h	Tek. št.	Predmet	K	h
1	vpisnina	1	—	1	kosmati dobiček	15.299	16
2	obresti	5.307	71	2	vpisnina	69	—
3	uradni stroški	11.148	68	3	obresti	1.455	18
4	uradni prispevki	12	—	4	uradni prispevki	163	—
5	odbitki	2.220	43	5	odbitki	6.039	43
6	odpis pri inventarju	94	38	6	predplačani uradni stroški	358	91
7	zaostali uradni stroški	516	75	7	uradni stroški	576	18
8	čisti dobiček	4.659	91				
		23.960	86			23.960	86

Josip Jeglič,
predsednik.

Dr. Josip Kržišnik,
podpredsednik.

Ivan Kastelic,

Anton Belec,
odborniki.

Ivan Rakovec,

Za nadzorstvo:

Ivan Rožman,
načelnik nadzorstva.

G. predsednik naznanja, da je g. dr. J. Kržišnik odložil mesto podpredsednika — na kar se je soglasno volil g. Ivan Babnik podpredsednikom.

Nato se preide k točki 5. Slučajnosti.

G. dr. Lampe prosi pojasnila, je li se uvaža zmirom § 42. pravil?

G. predsednik odgovarja, da se vpoštevata.

G. dr. Lampe naglašata, da je treba zlasti glede mlekarne poskrbeti, da se sicer ne zanese mej njimi samimi škodljiva konkurenca.

G. Rozman priporoča zadrugam, naj se pri nabavi vina poslužujejo Gospodarskega društva v Baderni in splošno naših vinarskih zadrug.

G. Cesar, Metlika, priporoča Zadrugam naj naročajo vse potrebščine po Gospodarski zvezi.

G. Iskra, nadučitelj, Baderna, popisuje istrske razmere ter priporoča, da naj se zadruga druga drugo poslužujejo za enake predmete, koje bi se lahko zamenjavale.

G. dr. Lampe slednjič opozarja na splošno korist zadružništva, posebno za naše kraje. Edini namen „Gospodarske zveze“ je, povzdigniti narodno gospodarstvo ter zdramiti one sile, katere se še ne zavdajo ter poklicati na delo za koristno stvar.

G. dr. Lampe izraža tudi željo glede razmerja med c. kr. kmetijsko družbo in Gospodarsko zvezo, koja prva bi naj skrbela za poduk, a nabavo blaga, gnojil, semen itd. pa naj izvršuje Zveza.

Predsednik g. Jeglič naglašata, da si „Gospodarska zveza“ zagotovo uredi svoje poslovanje tudi po izraženih željah in zaključni občni zbor.

Denarno gibanje pri zadružnih zvezah oziroma osrednjih zadružnih blagajnah, ki so združene v »Splošni avstrijski zvezi« — za l. 1904.

Vspehi denarne sporavnave po zadružnih zvezah oziroma osrednjih blagajnah rastejo od leta do leta, s čim je narbolje dokazano, da je bila denarna sporavnava prepotrebna.

Naslednji pregled kaže denarno gibanje v l. 1904.

I m e i n s e d e ž	Ustanovno leto	Število vplačanih zadrug	Deleži		Jamstvo		Vloge		Krediti		Promet		Rezervni zaklad	
			K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
1. Osrednja zveza čeških gospodarskih zadrug na Češkem . . . Praga	1896	934	51.580	—	1,289.500	—	8,378.264	95	4,529.725	23	63,850.951	08	12.223	71
2. Nižje-avstrijska zadruga centralna blagajna Dunaj	1898	637	50.480	—	1,009.600	—	19,253.195	31	8,075.202	95	95,901.152	58	61.780	77
3. Osred. zveza nem. gospodar. zadrug na Češkem Kralj. vinogradi. Praga	1895	612	38.100	—	1,143.000	—	11,844.713	60	7,028.015	35	70,427.321	72	37.500	—
4. Osrednja zveza nemških gospodar. ških zadrug na Moravskem in v Šleziji Brno	1893	274	14.680	—	734.000	—	5,469.733	96	3,870.846	27	35,902.238	88	45.897	23
5. Zveza gospodarskih zadrug na Štajerskem Gradec	1900	258	10.200	—	510.000	—	2,941.699	03	1,861.011	42	20,172.348	20	—	—
6. Zadruga zveza . Ljubljana	1898	224	90.958	—	693.600	—	4,357.894	25	3,413.802	07	26,668.499	53	—	—
7. Gornje-avstrijska zadruga centralna blagajna Linz	1900	222	10.849	—	216.800	—	8,431.320	10	825.086	71	35,850.126	64	25.670	83
8. Centralna blagajna rafajznovk na nemškem Tirolskem . . . Inomost	1894	176	74.800	—	149.600	—	5,744.893	98	1,005.057	98	26,773.084	—	36.072	37
9. Zveza gospodarskih zadrug v Šleziji Bijelice	1894	172	36.090	—	757.890	—	1,279.689	25	1,298.042	27	4,612.146	12	7.882	44
10. Deželna zveza gospodarskih zadrug na Koroškem Celovec	1901	86	3.700	—	74.000	—	805.708	—	374.780	—	2,749.254	12	—	—
11. Zveza rutenskih gospodarskih zadrug „Selanska Kasa“ Černovice	1903	79	19.830	—	594.900	—	847	75	217.450	—	275.139	28	1.629	58
12. Zveza hranilnic in posojilnic in drugih gospodarskih zadrug na Predaleškem Schwarzach	1895	66	13.200	—	264.000	—	1,165.659	48	1,163.589	01	11,623.806	90	5.652	14
13. Zveza čeških gospodarskih zadrug za vojvodstvo Šlezijo . Tropa	1901	60	8.300	—	83.000	—	269.638	57	244.533	09	3,818.917	37	2.250	80
14. Zveza nemških gospodarskih zadrug v Bukovini . . Černovice	1903	60	23.140	—	694.200	—	356.073	78	183.850	—	2,718.797	04	580	—
Skupaj	—	3.860	445.898	—	8,214.090	—	70,299.332	01	33,085.934	37	401,343.783	46	237.139	87

Napram letu 1903. napredovalo se je posebno v sledečem:

	1903	1904
Število zadrug .	3.455	3.860
Deleži	393.001.—	445.898.—
Jamstvo . . .	6,636.570.—	8,214.090.—
Stanje vlog kon. l.	53,541.071.35	70,299.332.01
Stanje kreditov k. l.	29,791.395.42	33,085.934.37
Promet	324,297.386.—	401,343.783.46

Hranilnica in posojilnica pri sv. Ivanu pri Trstu.

V najvažnejšem kraju tržaške okolice, pri sv. Ivanu, kjer se bjee ljut boj ne samo na narodnem, temveč tudi na gospodarskem polji proti podpirani laški premoči, ustanovili so rodoljubi posojilnico.

V nedeljo, dne 3. septembra t. l. vršila se je otvoritev, pri kojoj je zastopal „Zadružno zvezo“ njen uradni vodja g. Rožman.

Da je bila nova posojilnica potrebna in zaželjena, pokazal je že prvi uradni dan, ker pristopilo je koj 89 članov.

Načelstvo nove hranilnice in posojilnice obstoji iz sledečih gospodov:

Svetko, Hanibal Škerl, trgovec in posestnik sv. Ivan št. 149, načelnik.

Josip Višnjavec, posestnik in zidarski mojster sv. Ivan št. 493, načelnika namestnik.

Anton Čok, kaplan, sv. Ivan.

Jakob Kus, posestnik in delavski vodja sv. Ivan št. 421.

Josip Šahar, posestnik sv. Ivan št. 435.

Alojzij Pahar, posestnik in zidarski mojster sv. Ivan št. 837.

Mihael Čok, posestnik, Lonjer št. 124.

Anton Lenardon, zidarski mojster sv. Ivan št. 837.

Ivan Marija Gropajc, posestnik in zidarski mojster, sv. Ivan št. 335, odborniki.

Zvečer priredil se je na lastnem prostoru na novo oživljenega in v narodnem oziru pomlajenega obrtnega konsumnega društva pri sv. Ivanu banket, kojega so se udeležili malo ne vsi člani nove posojilnice in mnogo drugih in pri kojem je prav izbornop eval društveni pevski zbor.

Z ozirom na novo posojilnico spregovorila se je marsikatera lepa navdušena beseda. Zastopnik „Zadružne zveze“ povdarjal je pomen moderne zadružne organizacije, kojey so št. Ivančani odprli pot v tržaško okolico ter tako podali vzgled, po kojem naj bi se

organizirala cela tržaška okolica, ki bi postala skupno s Trstom, kjer deluje že močna slovenska posojilnica, mogočna gospodarska trdnjava ob obalih Adrijanskega morja.

Na noge toraj, na delo gospodarsko!

Osebnavesti.

Gosp. Dragotin Seliškar ni več uradnik naše zveze. Otvoril je v Ljubljani mlekarno; željimo mu pri tem njegovem podjetju prav mnogo sreče.

Revizorjem pa je nastavila naša zveza gosp. Josipa Dodič, ki je deloval kot knjigovodja „Kmečke posojilnice“ v Ljubljani že mnogo let praktično na zadružnem polju.

Revizijsko poročilo.

Revizija se je izvršila pri sledečih zadrugah:

139. Žiri, kmetijsko društvo,
140. Rovte, posojilnica in hranilnica,
141. Zgornja Besnica, hranilnica in posojilnica,
142. Rovte, mlekarska zadruga,
143. Rovte, kmetijsko društvo,
144. Kropa, I. žrebljarska zadruga,
145. Črnič, posojilnica in hranilnica,
146. Črnič, kmetijsko društvo,
147. Col, hranilnica in posojilnica,
148. Vojsko, „ „ „
149. Vojsko, konsumno društvo,
150. Idrija, ljudska hranilnica in posojilnica,
151. Idrija, krščansko gospodarsko društvo,
152. Gore, hranilnica in posojilnica,
153. Ljubljana, zadružna tiskarna,
154. Toplice, hranilnica in posojilnica,
155. „ konsumno društvo,
156. „ kmetijsko in konsumno društvo,
157. Sv. Jernej, slovenska posojilnica,
158. Škocijan, hranilnica in posojilnica,
159. Kandija, „ „ „
160. Čatež, „ „ „
161. Črmošnice, „ „ „
162. Makole, kmetijsko društvo,
163. Št. Jur ob juž. žel., hranilnica in posojilnica.
164. „ „ „ „ „ konsumno društvo.
165. Sv. Kunigunda, hranilnica in posojilnica,
166. Frankolovo, posojilnica,
167. „ kmetijsko društvo,
168. Sv. Ema, posojilno in hranilno društvo,
169. „ „ kmetijsko društvo.

Denarni promet in bilance.

Centralna posojilnica v Gorici,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za četrto upravno leto 1904.

Člani: v upravnem letu pristopilo 166, odpadlo 8, koncem leta 1904. 871.

Deleži: v upravnem letu prirastlo 173, izplačano 58, koncem leta 1904. 942; odpovedano: 0.

Denarni promet: K 3.771.498-28.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Rač. glavnih deležev	1.600	—	Rač. glavnih deležev	1.000	—	Rač. pos. na osb. kr.	240.017	27	Rač. glavnih deležev	23.800	—
" oprav. deležev	330	—	" oprav. deležev	106	—	" na vknjižb.	559.088	66	" oprav. deležev	1.646	—
" pristopnin	165	—	" pos. na osebni			" zaostale obresti			" hranilnih vlog.	1.165.444	05
" hranilnih vlog.	627.934	15	" kred. in zastave	86.238	84	" za leto 1904	1.590	72	" obresti pos. na		
" pos. na osebni			" pos. na vknjižbo	162.568	54	" obr. pos. na vkn.	9.342	35	" osebni kredit	2.302	32
" kred. in zastave	78.056	48	" obresti pos. na			" efektov	7.307	—	" obresti pos. na		
" pos. na vknjižbo	50.626	18	" osebni kredit	902	60	" efektnih obresti	140	—	" vknjižbo	4.682	43
" obresti pos. na			" obr. pos. na vkn.	199	48	" inventarja	1.336	63	" tekoči	21.263	53
" osebni kredit	16.897	31	" upr. stroškov	10.260	36	" knjig in tiskovin	1.453	36	" rezerv. zaklada	3.346	24
" obr. pos. na vkn.	28.366	33	" inventarja	60	—	" tekoči	389.002	62	" razpol. zaklada	458	64
" zamudnih obr.	866	43	" knjig in tiskovin	1.032	86	" upr. stroj. plače			" dividende	201	28
" efektnih obresti	120	—	" tekoči	1.293.835	90	" za januar 1905	410	—	" zgube in dobič.	4.323	02
" uprav. prispev.	2.675	63	" tekočih obresti	743	29	" del. Kroj. zadr.	8.648	—			
" tekoči	1.077.964	88	" dividende	1.538	87	" blagaj.: gotov.					
" tekočih obresti	2.611	88	" razpol. zaklada	500	—	" koncem l. 1904	9.130	90			
" upravnih stroš.	104	20	" hranilnih vlog.	311.591	43						
" blagajne: gotov.			" obr. hran. vlog.	1.657	52						
" iz l. 1903	1.996	12	" del. Kroj. zadr.	8.648	—						
			" efektov	300	—						
			" blag.: gotov. za								
			" l. 1905	9.130	90						
	1.890.314	59		1.890.314	59		1.227.467	51		1.227.467	51

Posojilnica v Košani,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za deveto upravno leto 1904.

Člani: začetkom leta 1904. 368, v upravnem letu pristopilo 17, odpadlo 4, koncem leta 1904. 381.

Deleži: začetkom leta 1904. 368, v upravnem letu prirastlo 17, izplačano 4, koncem leta 1904. 381; odpovedano: 0.

Denarni promet: K 279.985-73.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Deleži	34	—	Deleži	8	—	Posojila	328.300	51	Deleži	762	—
Hranilne vloge s kapitalizov. obrestmi	55.751	70	Vzdig. hran. vloge	28.948	61	Inventar premični	481	75	Hran. vloge s kapit.		
Vrnjena posojila	32.695	79	Dana posojila	52.115	06	Inventar nepremični	62.203	61	" obrestmi	99.918	93
Tekoči račun s zvezo	32.087	20	Inventar premični	399	50	Zaostale obr. posojil	23.765	21	Tekoči račun s zvezo	317.585	07
Plačane obr. od pos	16.357	79	Inventar nepremični	36.430	—	Deleži pri Zadr. zv.	205	—	Predplač. obr. posojil	97	34
Upr. in urad. prispev.	64	—	Obr. hran. vlog izpl.	411	60	Vrednost blaga	8.967	58	Rezervni sklad	9.848	40
Pristopnine	17	—	Obr. hr. vl. kapitaliz.	3.450	33	Vrednost zemljišča	3.399	48	Čisti dobiček	2.612	55
Dohodek zemljišča	204	—	Obresti tek. računa	14.646	78	Gotov. 31. dec. 1904	3.501	15			
Got. začetkom l. 1905	4.531	96	Obr. pos. povrnjene	27	08						
			Upr. in urad. stroški	646	85						
			Rent. dav. in nep. pri.	61	91						
			Za blago	1.096	57						
			Gotov. konec l. 1904	3.501	15						
	141.743	44		141.743	44		430.824	29		430.824	29

Oprtalsko društvo za štednjo i zajmove,

registrana zadruga na neograničeno jamčenje za šestu upravnu godinu 1904.

Zadruhari: Početkom godine 1904 232, pristupilo 25, odstupil 2, koncem godine 1904 255. Poslovni djelovi: 1. januarja 1904 K 232—, Uplačano 25, izplačano 2, koncem godine 1904 v znesku K 255—.

Zadruga je imala prošle godine prometa ukupno K 58.605-05.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Gotovina 1. jan. 1904	673	32	Vračeni zadr. dijel.	8	—	Gotov. 31. dec. 1904	905	87	Zadružni dijelovi	1.020	—
Zadružni djelovi	100	—	Ulošci i zajmovi	9.197	72	Zajmovi kod zadr.	65.815	67	Ulošci i zajmovi	71.625	26
Uložci i posude	21.528	93	Tekući račun	1.923	94	Pokuštvo	157	32	Predplaćeni interesi		
Vračeni zajmovi	3.784	12	Zajmovi zadruhari	13.066	88	Zaostali interesi kod			" od dužnika	133	36
Primljeni interesi	3.516	11	Plaćeni interesi	4.172	07	" dužnika	3.577	74	Reservni fond	1.111	38
Upravni troškovi sa pristupninom	152	98	Upravni troškovi	480	98	Tekući račun	2.743	94	Čisti dobitak	116	12
			Gotov. 31. dec. 1904	905	87	Predplaćeni interesi na pas. zajmove	805	58			
	29.755	46		29.755	46		74.006	12		74.006	12

Hranilnica in posojilnica v Preddevoru,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za prvo upravno leto 1904.

Člani: začetkom leta 1904. —, v upravnem letu pristopilo 39, odpadlo —, koncem leta 1904. 39.

Deleži: začetkom leta 1904. —, v upravnem letu prirastlo 39, izplačano —, koncem leta 1904. 39, odpovedano: 0.

Denarni promet: K 45.190.83.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Deleži	78	—	Vzdig. hranil. vloge	1.848	63	Posojila	8.659	62	Deleži	78	—
Hranilne vloge s kapitalizov. obrestmi	15.646	51	Dana posojila . . .	8.903	82	Tek. račun s zvezo	3.975	08	Hranilne vloge s kapitalizov. obresti .	13.797	88
Vrnjena posojila . .	244	20	Tekoči račun s zvezo	10.132	05	Inventar premični .	295	82	Čisti dobiček . . .	109	61
Tekoči račun s zvezo	6.156	97	Inventar premični .	295	82	Delež pri Zadr. zvezi	1.000	—			
Obresti tek. računa	160	05	Obr. hr. vl. izplačane	2	70	Gotov. konc. l 1904	54	97			
Plač. obr. od posojil	260	61	Obr. hran. vlog kap.	332	15						
Upr. in urad. prisp.	46	56	Obr. pos. povrnjene	—	21						
Pristopnine	30	—	Upr. in urad. stroški	52	55						
			Delež pri „Z. zv.“	1.000	—						
			Got. zač. leta 1904	54	97						
	22.622	90		22.622	90		13.985	49		13.985	49

Posojilnica v Sinčivesi,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za XV. upravno leto 1904.

Člani: stanje začetkom leta 699, v upravnem letu prirastlo 18, odpadlo 27, koncem leta 708.

Deleži: začetkom l. 1904 699, v upravnem letu prirastlo 18, odpadlo 27, koncem l. 1904 708, odpovedano: 0.

Denarni promet: K 271.994.43.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Vrnjena posojila . .	19.776	99	Dana posojila . . .	26.368	—	Posojila	333.078	91	Deleži	7.312	—
Prejete hran. vloge	85.740	50	Izplač. hr. vloge . .	72.518	41	Zaostale obr. posojil	8.397	85	Dividendne obresti .	2.240	96
„ pos. obresti . . .	15.948	41	Obr. hran. vlog izpl.	1.186	98	Naložen denar . . .	23.635	75	Hranilne vloge . . .	365.354	10
„ upr. stroški . . .	122	10	Upravni stroški . .	484	—	Nevzd. obr. istega .	427	79	Kapitalizirani inter.	13.015	23
„ zam. obresti . . .	347	56	Poštnine	33	59	Prehodni zneseki . .	450	89	Predp. obr. posojil .	1.034	14
Vplačani deleži . . .	90	—	Naložen denar . . .	31.297	02	Inventar pisarne . .	233	83	Rezer. zaklad z obr.	15.627	54
Vplačane vstopnine	18	—	Za dobre namene . .	17	50	Got. koncem l. 1904	4.833	33	Nevzdig. darilo . . .	39	48
Vpl. don. poseb. rez.	122	10	Nagrade	530	—	Hiši št. 70 in 27 . .	32.670	—	Čisti dobiček . . .	1.714	90
Vzdig. nalož. denar	11.500	—	Izplačani deleži . .	406	—	Invent. po odbitku .	2.610	—			
Knjižice	7	60	Izpl. obr. delezev . .	293	50						
Najemnina od biš . .	482	—	Davki	185	80						
Povr. sodn. stroški .	88	61	Šodnijski stroški . .	13	25						
Gotov. zač. leta 1904	4.171	01	Razni troški	247	50						
			Gotov. 31. dec. 1904.	4.833	33						
	138.414	88		138.414	88		406.338	35		406.338	35

Kmetijska zadruga v Jarenini,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za V. upravno leto 1904.

Člani: stanje začetkom leta 29, v upravnem letu prirastlo 0, odpadlo 0, koncem leta 29.

Deleži: stanje začetkom leta 29, v upravnem letu prirastlo 0, odpadlo 0, koncem leta 29, odpovedano: 0.

Denarni promet: K 2.301.53.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Gotov. zač. l. 1904	395	26	Gnojila in rigolanje	193	64	Gotov. 31. dec. 1904	1.076	89	Deleži	367	—
Skupilo za cepljenje	993	95	Cepljenje trt	261	44	Vrednost ternice . .	561	77	Zamudne obresti . .	32	67
Deželna podpora . .	300	—	Delavci in poština	157	24				Rezervni zaklad . .	597	92
			Gotov. 31 dec. 1904.	1.076	89				Čisti dobiček . . .	641	07
	1.689	21		1.689	21		1.638	66		1.638	66

Kmetijsko zadruga v Makolah,

registrovana zadruga z omejeno zavezo za peto upravno leto 1904.

Člani: stanje začetkom leta 1904 48, v upravnem letu pristopilo 1, izstopil 0, koncem leta 1904 49, odpovedano 13.

Deleži: stanje začetkom leta 48, v upravnem letu prirastlo 1, odpadel 0, koncem leta 49.

Denarni promet: K 1.818-32.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Vplačani deleži . .	4	—	Vrnjena izposojila .	549	—	Inventar premični .	38	80	Deleži	199	—
Pristopnine . . .	1	—	Izdatki za blago .	286	49	Naložen denar . .	117	28	Reservni fond . .	22	68
Izposojila	160	—	Voznina	3	04	Obrest. nal. denarja	5	26	Čisti dobiček . . .	18	36
Prejemki za blago .	801	36	Upravni stroški . .	19	93	Deleži	22	—			
Za eno zadr. knjižico	—	30	Obresti izposojil .	10	15	Nerab zadr. knjižice	41	70			
			Izguba	63	05	Gotov. 31. dec. 1904	15	—			
			Delež Gosp. zvezi .	20	—						
			Gotov. konec l. 1904	15	—						
	966	66		966	66		240	04		240	04

Kmetijsko društvo v Rečici ob Savinji,

vpisana zadruga z omejenim poroštvo, za šesto upravno leto 1904.

Člani: stanje začetkom leta 632, v upravnem letu prirastlo 8, odpadlo 34, stanje koncem leta 606.

Deleži: začetkom l. 1904 632, v upravnem letu prirastlo 8, odpadlo 34, koncem l. 1904 606, odpovedano: 18.

Denarni promet: K 119.768-57.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Blag. preost. l. 1903	184	81	Izplačani deleži . .	2.106	—	Vrednost blaga . .	32.409	24	Deleži	14.675	—
Vplačani deleži . .	140	—	Vrnjena izposojila .	3.000	—	Terj. na bl. pri zad	5.910	32	Neizpl. obr. deležev	922	61
Pristopnine . . .	16	—	Izdatki za blago .	47.123	43	Terj. na bl. pri nez	35	—	Izposojila	21.000	—
Izposojila	3.000	—	Voznina	1.261	83	Vred. neprem. inven.	10.123	43	Dolg na blagu nez.	5.507	31
Prejemki za blago .	54.873	35	Užitnina	2	18	Vrednost inv. prem.	274	57	" " obres izpos.	4.113	21
Prehodni	11	29	Inventar nepremični	22	24	Nepovrnjeni davek .	514	23	Rezerv. zakl. z obr.	3.672	70
Vzdign. nalož. denar	1.740	—	Inventar premični .	2	50	Delež pri Zadr. zv.	200	—			
			Davki	239	36	Nal. denar z obr. .	38	06			
			Upr. in urad. stroški	2.646	84	Zguba	223	65			
			Obresti del. in izpos.	369	75	Gotov. 31. dec. 1904	162	33			
			Prehodni	418	99						
			Povrnjeni tožb. sodn.								
			stroški	870	—						
			Naložen denar . .	1.740	—						
			Gotov. 31. dec. 1904	162	33						
	59.965	45		59.965	45		49.890	83		49.890	83

Kmetijska zadruga v Slovenjem gradu,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za četrto upravno leto 1904.

Člani: začetkom leta 308, v upravnem letu pristopilo 0, odpadlo 25, koncem leta 283.

Deleži: stanje začetkom leta 312, v upravnem letu prirastlo 0, izplačano 25, koncem leta 287; odpovedano 0.

Denarni promet: K 127.089-66.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Blag. preost. l. 1903	924	89	Izplačani deleži . .	241	—	Vrednost blaga . .	15.312	54	Deleži	1.294	—
Izposojila	1.800	—	Vrnjena izposojila .	3.000	—	Terj. na bl. pri zad	500	20	Neizpl. obr. deležev	149	05
Prejemki za blago .	60.258	98	Izdatki za blago .	55.199	05	Inventar nepremični	37.598	78	Izposojila	17.500	—
Najemnina	340	—	Voznina	69	61	Inventar premični .	1.144	49	Dolg na blagu nezad	14.119	—
Vrnjeni nal. denar .	250	78	Užitnina	143	26	Naložen denar . .	409	36	Dolg na obr. od izp.	902	86
			Inventar nepremični	385	55	Gotov. konec l. 1904	59	64	Rez. zaklad z obr.	1.876	01
			Inventar premični .	250	48				Čisti dobiček . . .	309	53
			Davki	193	—						
			Naložen denar . .	606	78						
			Upravni stroški . .	2.281	70						
			Obresti deležev in izposojil	1.144	58						
			Got. koncem l. 1904	59	64						
	63.574	65		63.574	65		55.025	01		55.025	01

Konsumno društvo Sv. Štefan ob Zilji,

registrovana zadruga z omejeno zavezo za IX. upravno leto 1904.

Člani: stanje začetkom leta 1904 161, v upravnem letu pristopilo 1, izstopilo 18, koncem leta 1904 144.

Deleži: stanje začetkom leta 1904 161, v upravnem letu prirastlo 1, odpadlo 18, koncem leta 1904 144.

Denarni promet: K 60.799-08.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Blagajniški preostan. l. 1903	86	81	Izplač. obr. deležev	916	41	Got. koncem l. 1904	419	02	Deleži	2.819	32
Pristopnine	4	—	Izplačani deleži	201	32	Naložen denar	567	73	Izposojila	3.300	—
Vplačani deleži	27	90	Upravni stroški	2.430	72	Inventar	343	39	Dolg na obr. od izp.	235	75
Izposojila	1.200	—	Izdatki za blago	26.641	58	Ter. na blagu pri zad.	10.802	93	" " blagu zadr.	13.763	23
Prejemki za blago	29.290	34	Got. koncem l. 1904	419	02	Vrednost blaga	12.141	15	Rezervni zaklad	3.888	05
						Tekoči računi	311	70	Dividende	579	57
	30.609	05		30.609	05		24.585	92		24.585	92

Prva mlekarska zadruga v Planini pri Cerknem

registrovana zadruga z omejenim poroštvom, za šesto upravno leto 1904.

Člani: stanje začetkom leta 1904 48, v upravnem letu pristopilo 0, izstopilo 1, koncem leta 1904 47, odpovedalo 1.

Deleži: stanje začetkom leta 1904 107, v upravnem letu prirastlo 0, odpadlo 1, koncem leta 1904 106.

Denarni promet: K 26.326-16.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Blagajniški preostanek l. 1903	132	69	Izplačani deleži	6	—	Vrednost blaga	25	—	Deleži	610	—
Prejemki za blago	10.233	64	Dano predplačilo	145	—	Terj. na blagu zadr.	54	08	Dolg na upr. stroš.	27	81
Porav. predplačilo	143	—	Izdatki za blago	7.965	90	" " nez.	592	94	" " blagu zadr.	684	13
Popust na mleku	398	46	Voznina	478	56	Inventar nepremični	240	—	" " najemnini	3	—
Iz poštne hranilnice	2.692	54	Inventar premični	211	59	Inventar premični	966	05	" " plač. usluž.	83	—
			Neposredna pristojb.	—	20	Naložen denar	3.031	45	Rezervni zaklad	4.556	71
			Upravni stroški	1.367	18	Obresti nal. denarja	49	39	Čisti dobiček	70	76
			V poštno hran. nal.	2.551	40	Delež pri Zadr. zvezi	200	—			
			Gotov. 31. dec. 1904	874	50	Ne do časa poravnano predplačilo	2	—			
	13.600	33		13.600	33	Gotovina	875	50			
							6.035	41		6.035	41

Slovensko delavsko stavbeno društvo v Ljubljani,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo za VI. upravno leto 1904.

Člani: stanje začetkom leta 1904 190, v upravnem letu pristopilo 0, izstopil 30, stanje 31. decembra 1904 160.

Deleži: stanje začetkom leta 1904 190, v upravnem letu prirastlo 0, odpadel 30, koncem leta 1904 160.

Denarni promet: K 728.800-22.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Blag. preost. l. 1903	18	31	Izplačani deleži	419	—	Delež pri „Zad. zv.“	200	—	Deleži	1.566	—
Izposojila	19.880	62	Vrnjena izposojila	287.984	—	Vred. prem. invent.	3.727	22	Izposojila	53.123	21
Amortizacija	321.079	06	Pl. dolg za stavb. gr.	15.103	13	" zemljišča	9.726	55	Hranilne vloge s kapitaliz. obrestmi	52.034	66
Obresti	15.395	02	Vrnj. hran. vloge	26.068	—	Terj. na hišah pri čl.	92.137	97	Naložen denar	1.700	—
Oškodn. od vodnj.	48	—	" 10% vloge član.	1.808	—	" " stavb. grad.	245	—	Dolg na blagu zad.	425	09
Za odprod. stavb. gr.	407	04	Inventar premični	6	22	" " zemljišču	3.427	54	" " prepl. obr.	71	14
Za odprod. zemljišče	6.809	97	Davki	167	17	Nepovrnjeni prehod.	748	15	" " stavb. grad.	4.600	—
Knižice	1	—	Neposredna pristojb.	—	40	Nepokrita zguba	483	26	Upn. na upr. stroš.	213	73
Darovi oz. popusti	538	67	Upravni stroški	1.430	43	Gotov. 31. dec. 1904	2.204	78	Čisti dobiček	686	17
Povrnjene obresti	16	47	Obresti izposojil	28.205	17						
Najem. od zemljišča	71	—	Zamudne obresti	153	60						
Povr. zavarovalnina	7	49	Prehodni	483	26						
Hran. vloge s kapit. obrestmi	1.226	35	Za zemljišče	325	50						
Povrnjeni upravni stroški	2	—	Hranilne vloge s kapitaliz. obrestmi	1.142	34						
	365.501	—	Gotov. 31. dec. 1904	2.201	78						
				365.501	—		114.420	06		114.420	06

GOSPODARSKO BERILO.

Nova železnica in naše dolžnosti.

(Nadaljevanje.)

3. Poljedelstvo.

Pogosto slišimo, kako se hvalijo stari srečni časi, ko še ni bilo zapravljenosti, kakor je sedaj, in so kmetje skoro vse, kar so potrebovali, doma izdelovali. Platnena obleka, ovseni kruh, trdo delo in zmerno življenje je napravilo ljudi bolj srečne, kakor so v sedanji dobi omike. —

K temu moramo reči, da navadno vsak, ki se ne navadi lahko na nove razmere, pretekle čase hvali. — Dvomno je, da bi bili ljudje pod trdo tlako in v velikem pomanjkanju, v katerem so živeli, ko skoro v nobeni hiši ni bilo kruha, niti najpotrebnejšega in je bil kmet skoro brez pravic prepuščen dobri in slabi volji malih in velikih gospodov, tako zadovoljni. Če je vendar vladala večja zadovoljnost, je izvirala ta sreča le iz večje značajnosti in krepostnega življenja naših dedov. Po srečnih časih pa, ko so jedli ovseni kruh in nosili vsi platneno obleko, nam ni treba žalovati. Gospodarske razmere so se vsled velikih iznajdb preteklega stoletja popolnoma izpremenile.

Ko so prišli stari Slovenci v te kraje, so bili večinoma kmetovalci. Žito jim je dajalo polje, obleko živali in lastna marljivost, orožje so si sami kovali ali od Benečanov kupovali, družih potreb pa niso imeli. Ko so začeli Nemci vladati, se je naše plemstvo potujčilo, cesarji so delili zemljo med svoje zveste viteze ali jo darovali raznim škofijam, da bi tako popravili druge krivice in imeli v škofih vedno zveste podanike, kot bran proti premogočnim svetnim velikašem. V medsebojnih bojih je moralo ljudstvo izkati zavetišča v bližnjem gradu, samostanu ali mestu. Nastala je doba graščinske oblasti ali fevdalizma. Okoli gradov in mest so se razvile gospodarske skupine. Kralji in vojvodi so morali imeti mesta in gradove kot bran proti domačim in tujim sovražnikom. Veliko jim je bilo ležeče, da so privabili mnogo ljudi v bližino, ki naj bi v času nevarnosti grad ali mesto branili. Dali so jim razne pravice in svoboščine. Tak je začetek srednjeveških mest, iz katerih so se razvila naša mesta. Ti meščani so bili navadno obrtniki. Od kralja so dobili pravico, da so smeli za okolico mesta le sami izdelovati obrtne izdelke. Kmetje iz okolice so jih zalagali z žitom, oni so jim prodajali obrtne izdelke. V bližini mest ni bila domača obrt nikdar posebno razvita. Le v oddaljenih krajih in v hribih je lepo cvetela, kar še danes vsaj o ostankih opazujemo. Če je bila slaba letina, so stradali kmetje in meščani. Mesta se niso mogla razviti, če ni bila

okolica zelo rodovitna. Ostala so navadno majhna in maloštevilna.

Odkar je iznajden parni stroj, so se razmere popolno spremenile. Zadružno in mestno gospodarstvo je prenehalo, nastala je doba svetovnega trga — Welthandel und Weltkonkurrenz. Mesta so izgubila svoje predprave, veliki semnji so prenehali, celi svet je postal en sam semenj, zadnja vas, ki je ob železnici ali kaki večji vodni poti, je potegnjena k svetovnemu prometu. Kjer je nastala velika obrt s tovarnami, so nastala tudi večja mesta. V zadnjem času beži javno velika industrija iz mest na deželo, da ima bližje razne surovine in snovi ter ceneje delavne moči. Izdelki in naravni zakladi enega kraja se pošiljajo po celem svetu. Vožnja po morju je postala tako nizka, da zamore Amerika ali Azija svojo pšenico prav z neznatno priklado postaviti na evropski trg. Iz Amerike stane zdaj vožnja v Evropo manj kot nekdanj iz Kranja v Ljubljano, če se upošteva še različna vrednost denarja. Tako se plača za 100 kg pšenice iz New-Yorka v Liverpool 50—60 vin. Sibiriska železnica ima tako nizke tarife, da se more stisnjeno seno prevažati iz Sibirije v Rusijo. Vzemimo zraven, da so si praktični Amerikanci zidali pri vseh železničnih postajah velika žitna skladišča silo in grain-elevators, s katerih spravijo v 3 in pol urah 10,000.000 kg žita v ladje.

V družih krajih je zemlja za žito veliko bolj prikladna, kakor pri nas, kjer je že veliko, če se doseže 5—7kratni sad, drugod donaša 50—60kratnega. Ker velika posestva na ravni zemlji, ki je po več ur daleč posejana z žitom, olajšuje porabo strojev, morejo taki farmerji svoje delavce drago plačati in vendar žito nizko prodajati. Vsako leto se na tisoče in tisoče hektarov še deviške zemlje spremeni v rodovito polje.

Sama Argentinijska ima 96,000.000 hektarov sveta, ki naj bi bil sposoben za poljedelstvo. V Sibiriji so še neizmerni prostori dobrega sveta neobdelani. V srednji Sibiriji med 56 in 59° severne širine je na milijone km² dobrega sveta. Že zdaj je sama Sibirija zalagala s svojim žitom veliko rusko armado. Pokrajine Syrdarja, Samarkand, Fergana in emirat Buhara so prav ugodne žitnemu polju. Vse to nam je dokaz, da bodo cene žitu šle vedno nazaj. Slabe klimatične razmere, hribovit, malo rodovit svet in revščina našega ljudstva so vzrok, da se naš kmet ne bo mogel kosati z onimi bolj srečnimi deželami. Razne države skušajo s carinami braniti svoje poljedelstvo, da si tako ohranijo na dobrem kmeta, glavno oporo države, in še bolj, da bi jim v slučaju vojske

sovražniki ne sestradali vojakov, če zapro tuj dovoz. Zato pomnožuje Anglija vedno svoje brodovje in se trudi Nemčija povzdigniti domače poljedelstvo z visoko carino na tuje žito, da bi imela žita doma zadosti. Pri nas se kmetovalec zaradi velike industrije le slabo varuje. Zato je skoro gotovo, da se bo pridelovanje žita vedno manj izplačalo. Vsled nemške carine si bo iskalo tudi ogersko žito drugod odjemalcev, ker v Nemčijo ne bo tako lahko prišlo. Za nas to ni ravno slabo. Saj se že zdaj z domačim pridelkom naši poljedelci ne pokrijejo potrebe. Skoro tretji del žita, ki se pri nas porabi, se mora od drugod uvažati. Ta kriza poljedelstva bo napotila gospodarje, da se bodo morali lotiti izboljšavanja poljedelstva in pridelovati one vrste, ki se ne pripelejo tako lahko iz tujine. Živina in živinski izdelki bodo brez dvoma še zelo rastli v ceni, razno sadje in zelenjave tudi ni mogoče tako lahko prevažati iz daljnih krajev. — Mi smo zdaj v podobnih razmerah kakor se nahajajo včasih veliki obrtniki. Če tovarnar spozna, da je snov, iz katere izdeluje pridelke, slaba, ali da njegov nasprotnik lažje in ceneje izdeluje zaradi boljših strojev, in vodnih moči, bo svoje podjetje ali izboljšal ali opustil, ker drugače mora propasti. — V divjem boju, kjer se ne skušajo topovi, temveč dušna energija in moč, kjer se ne preliwa kri, temveč se pretaka po svetovnem trgu bogastvo in gospodarski vpliv, so posamezni narodi in dežele med seboj, kako bi odnesle največ dobička in koristi od svetovnega prometa. Kar zadržuje tekmovanje, se opusti, kar je nasprotnega, se stare, kar je slabo, se opusti.

Nam ne bo treba v tem silnem boju poljedelstva opustiti, ker se skoro tri četrtine Slovencev peča s to stroko. Mirno se je treba lotiti dela in postaviti kmetijstvo na ono stopinjo, katero zahteva napredek. Ne pomaga veliko, skromno se držati starih izročil. Kar je zastarelo, mora izginiti, kar manj nese ali se slabo ponaša, opustiti, kar je slabega in nepopolnega, izboljšati. To je moderni gospodarski boj za obstanek, ki more tudi nas, če hočemo, kvišku povzdigniti.

Mlekarstvo in sirarstvo.

Podraženje mleka v Ljubljani.

Kmetovalci ljubljanske okolice so sklenili, ceno mleka povišati na 20 vin.

Ta korak utemeljujejo sami na sledeči način:

Gospodarsko življenje v vseh pridelovalnih strokah se je v zadnjem polstoletju silno izpremenilo. Pri tem je bilo posebno hudo prizadeto kmetijstvo, zlasti pa kmetsko gospodarstvo, ker mu ni dostajalo primerne skrbi od strani poklicanih činiteljov in potrebne strokovne organizacije. Edino le pri kmetijskem pridelovanju se še drže že več desetletij ustanovljene cene pridelkov, ali pa

so vsled tujega, zlasti prekmorskega tekmovanja še celo padle, dasi so se proizvodjalni stroški več kakor podvojili. Kmetijsko gospodarjenje je torej v svoji sedanji obliki vsekako zgubonosno; dokaz temu je silno izseljevanje in zadolženje kmetij, ki pri nas na Kranjskem znaša skoraj dvesto milijonov kron vknjiženih dolgov.

Kmetovalci ljubljanske okolice, ki imajo svoje gospodarjenje prikrojeno za pridelovanje mleka za mesto, so danes v istih stiskah, kakor drugi tovariši po deželi, in to vsled visokih davkov in doklad, vsled neznosne draginje domačih in gospodarskih potrebščin, zlasti neobhodno potrebnih močnih krmil in posebno vsled odhajanja delavnih sil v mesta in v inozemstvo. To povzroča v sedanjih razmerah neznosno drage delavne sile, ali pa kar naravnost onemogočuje dobiti delavce. Kmetovalci vidijo toraj rešitev svojega gospodarskega stališča edinole v svoji organizaciji, ki je bodi naloga, urediti mlečne cene v razmerju z današnjimi proizvodjalnimi stroški.

Odzivaje tej nalogi nastavijo ceno mleka od 1. oktobra 1905 naprej na 20 vin. za liter in prosijo, da se tega njihovega resno preudarjenega koraka ne smatra za lehkomišno podraženje enega najvažnejših živil, temveč za nad vse pravično ureditev cene, ki ima namen, da njih gospodarski obstoj sploh omogoči.

Kmetovalci opozarjajo na to, da je imelo mesto Ljubljana dosedaj izmed vseh mest z nad 20.000 prebivalci v Avstriji najcenejše mleko in da je sedanja mlečna cena veljala več, kakor pol stoletja, vzlic temu, da so se neizmerno podražili vsi tvorniški in obrtni izdelki, trgovski predmeti in delavne sile.

Vsak, ki pravično in nepristransko misli in računa, ne more tega koraka obsoditi, kajti nihče ne sme zahtevati, da bi kak stan drugemu na ljubo z izgubo deloval. Kmetovalci sledijo z odobravanjem pravičnim prizadevanjem drugih izdelovalnih stanov in delavstva, a zahtevajo zase v svojem življenjskem boju iste pravice in obzire. V tem boju ne zahtevajo omejenega delavnega časa, ne človeške pravice do razvedrila, ali celo pravice do podjetniškega dobička, temveč edinole pravico, da se morejo vzdržati na svoji podedovani grudi!

Tako utemeljujejo kmetovalci sami podraženje mleka.

Kdor pozna obupne razmere kmečkega stanu, mora vsaki besedi pritrditi.

Poljedelstvo.

Semensko žito.

„Najpreje proč s smetmi“ so dejali večkrat stari Jeršinov ded.

Kaj hočete s smetmi v žitu za seme? Saj jih še mlinar ne mara, prav lepo se zahvaljuje

za nje. Ne samo dovolj, ampak tudi čedno žito moramo pridelovati. Kajti, če kupi danes mlinar od vas rži in jo začne čistiti kokalja, grašice, rožičkov in podobnih lepih reči, dobi večinoma v 20 starih stotih rži 1—1½ stota smeti. Še enkrat lepa hvala za tako žito! Žitne smeti morajo enkrat za vselej zginiti s trga, smeti ne smemo rabiti za seme, rabo smeti bi bilo najbolje kaznovati z globo ali zaporom 5—7 dni. Z drugimi besedami: Gospodar mora vzeti za seme le najpopolnejše, najlepše zrnje, ne pa slabo, ne smeti, ne popolno dozorelega, gluhega, zatuhlega zrnja. Da, in kako dobi kmet tako semensko žito? Tako:

1. Kmet naj nikoli ne vzame za setev zrnja, ki je zraslo na njegovi zemlji. Izjema bi bila le tedaj dovoljena, ako bi si bil kupil kako posebno seme, ki ga hoče vdomaćiti v svojem kraju. V tem slučaju naj makari seje to zrnje zaporedoma dve, tri leta. V vseh drugih slučajih pa zamenjava seme s svojimi sosedi, ki stanujejo v njegovem kraju pod istim podnebjem. To bi bila ena.

2. Kmet naj nikoli ne seje semena omlačenega s strojem, če mogoče tudi ne takega izpod cepca. Da dobiš semensko zrnje, iztrkaj precej po žetvi iz najlepših snopov zrnje ter ga izkošaj in iz tega zrnja odberi potem seme. Še bolje bi seveda bilo, če tudi je bolj zamudno, ko bi šel gospodar s svojimi ljudmi na polje in bi porezal, pa ni treba zato kolovratiti po sredi njive, največje klase, odrezal doma vsakemu vrh in spodnji del, iz srednjega dela klasu pa bi z dlanmi izmel zrnje, ki bi služilo za seme. To bi bila setvica po božji volji! Če vzameš zrnje, omlačeno s cepcem, pa na vsak kvintal (100 kg) ne ozeleni 5—6 kg, to je 5—6 %; če imaš pa semensko zrnje izpod mlatilnega stroja, tedaj zgubiš pri vsakem kvintalu celih 54 kg ali 54 % in kdor je vsejal 20 mq takega žita, ta ni v resnici vsejal niti 10 mq, in kdor je na ta način obsejal 200 oralov z ržjo, je vrgel v Savo okoli 56 kvintalov à 16 K ali 896 K precej pri setvi. In če pomislimo, da vas tako ravna veliko, veliko gospodarjev v fari, pridemo do zgub pri setvi, da se nam ježijo lasje na glavi. Ako seme, kot se večkrat godi pri pšenici, zoper snetjavost še devamo v bakreno raztopino galice, tedaj gre od vsakega kvintala 62 kg rakom žvižgat, in pri tem se ne da prav nič „zglihat“: Kajti semensko zrno, ki je kako oddrobljeno, pretisnjeno, zmečkano, ne more vspevati, saj tudi mladih dreves ne sadimo, ako imajo poškodovano korenino, lubje in mladike, kakor tudi ne posušenih, nagnjilih, pokvečenih drevesc, ampak samo zdrava. Vse to velja na isti način o semenskem zrnu.

3. Jeršinov oča odbero vselej tako seme, da je eno zrnice ravno tako veliko in težko, kot drugo. Le enako veliko in enako težko zrnje da najlepšo žetev.

Enako veliko zrnje pa naredi le trijer, to se pravi čistilni stroj, ki spravi vsakega nepridiprava, to je vsako slabo zrnice iz žita ven. Večji posestniki imajo te reči že mnogo let, toda naši kranjski, štajarski in primorski kmetje pa še ne, in ker je tak trijer predrag za enega samega gospodarja, zato si ga mora omisliti občina, ali posojilnica ali pa kmetijska zadruga; kdor hoče očistiti 1 mernik, plača groš in videli boste, kako se bo pokazalo naenkrat v vašini na polji žito, kakoršnega svet še ni videl pri vas. S tistimi vašimi groški bi bil trijer v dveh letih poplačan in poravnán in lahko si potem kupite za nadaljne groše še en trijer ali kako drugo potrebno stvar. Nikar ne mislite, da boste prvi pri vas, ki kaj takega storite. Koliko kmetov vam je že kazalo pot z lepim zgledom! — Trijer naredi žito enako veliko, ne pa enako težko. Da dobite tudi enako težko seme nasuj zrnja v čeber, nalij vode gori in dobro premešaj tako, da bo vse lahko zrnje splavalo na vrh. To zrnje posnemi, in daj živini na zobanje. Težko semensko žito pa precej zopet posuši in ohrani na zračnem kraju. Semenskega zrnja nikoli ne imej spravljenega v vrečah. Najbolje je, ako ga imaš na vrhu po tleh plitvo naloženega, pa še tako ga moraš večkrat premetati z lopato, da ti ne zaduhne.

4. Gospodar, ki hoče biti popolnoma varen, prekuša tudi svoje seme. Ali vzame v ta namen 100 zrn in jih dene v vlažno volneno nogavico ali kak prtič, ki ostane v topli izbi in pusti, da zrnje okali. Ako potem n. pr. od teh 100 zrn vzkali samo 70, tedaj od vsakega kvintala njegovega semenskega žita kali samo 70 kg, 30 kg pa je zgubljenih. Lahko pa deneš zrnje tudi na krožnik med dva lista pivnika, ki ju moraš večkrat poškopiti z mlačno vodo, ali še bolje v vlažen pesek, kar je tudi najenostavnejše. Kdor bi pa rad imel kaj bolj imenitnega, si lahko omisli nalašč za to narejene kalivne priprave bodisi po Nobeju iz gline, ali po prof. Liebenbergu iz bele ploščevine, pa ni vredno.

5. Moder kmet nikoli ne seje starega semena. Res, da kali oves še čez 11 let, toda pri ječmenu, grahu, rži je stvar zelo kočljiva in jaz bi si ne upal veliko poskušati in tako staviti v loterijo. Rži, ki je dve leti stara, ne boš zlahka sejal, da ne bi imel nobene škode.

Tako je, kot sem rekel. Z nešpametno, nemarno, zanikarno setvijo zgubi naša domovina vsako leto ne samo veliko tisočev mernikov žita, ki ga pomečemo brez dobička in koristi v zemljo, ampak tudi žetev je po taki setvi zanikrna in slaba.

Vsaki gospodar, ki hoče naprej, ki hoče dobre, bogate žetve, mora največjo skrb obračati na seme; on mora iz skušnje vedeti, z majhnimi poskusi se mora prepričati, katera vrsta v njegovem kraju najboljše uspeva, katera najbolje prenaša domačo zemljo

in podnebje. — Kvišku tedaj pridni gospodarji, še je čas, da si preskrbite dobrega semena. Verjemite mi, ne bo vam nikdar žal.

—o—

Razdelitev dobička od žitnega pridelka.

Kako raznovrstna obrtnija in kupčija stiska kmeta kot začetnika živeža, naznanjajo nam razločno naslednje številke. Pri 1000 kg zrnja se razdeli plača na delo in razpečavanje izdelkov blaga na naslednje odstotke: Na poljedelca je odpadlo 115 kron, na trgovca 121 kron, na mlinarja 88 kron in na peka 75 kron. Te številke nam pokažejo, koliko da posredovalci med kmetom in uživateljem živeža poberejo, med tem ko odpade na kmeta delavca le malenkost. To je pač gotovo premalo za njegov trud, skrbi in žulje, zato pa tudi raste njega revščina čedalje bolj in bolj.

Plače kmečkih delavcev na Ogrskem l. 1902.

Dnevna plača je znašala pri možakih na spomlad brez hrane K 1·12, s hrano K 0·81; po leti K 1·76, ozir. K 1·30; v jeseni K 1·38, ozir. K 0·93 in po zimi K 0·92, ozir. K 0·64; povprečno skozi celo leto brez hrane K 1·28, s hrano K 0·93. Dnevna plača za ženske je bila povprečno K 0·91, ozir. K 0·42. Po zimi pa so imele ženske cele dežele približno po K 0·48 na dan in otroci po K 0·32 na dan.

Čebelarstvo.

Med, sredstvo za ohranjenje presnega masla.

Holandski čebelarški list piše: „Vlij 6 dek medu na 1 kg presnega masla in dobro pregneti to zmes na čedni mokri podlagi, najbolje na gnjetilniku v mlekarni. Ta pridevek da maslu nek okus, ki ga sladkosnedeži zelo obrajtajo, obenem pa tudi zabrani, da ne postane maslo z lepa žaltavo“.

Stvar je gotovo vredna, da se poskusi v mali meri. Saj na zgubi nismo nič; med ki se pridene putru, ostane v njem in se proda kot tak, med pa je cenejši od putra. Ohranilne (antiseptične) snovi v medu so mravljinja kislina in eterična, prav lahko izpuhtljiva olja. Zanimivo je to, da so že stari izobraženi narodi rabili med kot sredstvo zoper pokvarjenje oziroma kot sredstvo za konserviranje jedil.

Priporočajo se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Baderna (v Istri), gospodarsko društvo, ima v svoji zadrugi kleti 4000 hl črnega in 500 hl belega vina. Kdor hoče kupiti izborna istrska kapljica po zmernih cenah, jo dobi zanesljivo pri gospodarskem društvu v Baderni.

Zajamčeno pristno vino ima v zalogi Kmetijsko društvo v Vipavi veliko množino, katero prodaje za masna vina belo od 40—60 kron 100 l postavljeno na postajo Postojna. Rudeče po 35 kron. Zadrugam in večjim odjemalcem oddaja vino po izjemnih znižanih cenah. V zalogi je tudi tropinsko žganje.

Ogrska rožnata paprika Szegedinska I-a, sladka, jamčeno prava, priznana najboljša vrsta. Lastni pridelek à kg 5 Kron. Pošilja se proti povzetju od 1 kg naprej poštne prosto. Nadalje posebnosti: špeh, ogrske salami itd po najnižji ceni. Razpošiljevalna trgovina raznovrstnih deželnih pridelkov HAUPT A. RUDOLF, Budimpešta (Ogrsko) VII. Ovoda-cesta 22.

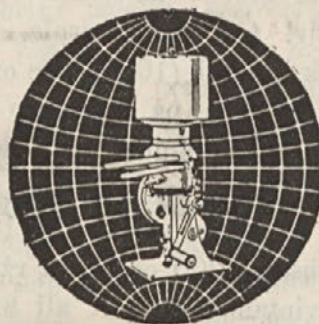
24—14

Take table preskrbi zadrugam „Zadružna zveza“.

Globe mlekarske naprave

vse stroje kakor tudi in orodje za transport mleka, za delanje masla, sira itd. izborna napravljena prodaja

Globe - separator - družba

Dunaj XVI/2

Neumayergasse Nr. 17.

Zahtevajte ilustrovane cenike.

Zastopniki se iščejo.

231 x—20

Zadružna zveza

oskrbuje

= svojim zadrugam =
vse tiskovine, blagajne itd.

„Alexandra“

danski posnemalnik za mleko.

Prednosti:

Najostreje posnemanje — lahek tok —
hitro in pripravno snaženje — nevar-
nost izključena — jednoletno jamstvo.

Izdeluje na uro:

55 do 500 litrov z ročnim delom, 400 do 2500 litrov z gonilno silo.

Zaloga vzorcev

241 12—12

akcijska družba „Titan“

Dunaj, II., Freilagergasse 5.

Zastopniki se povsod iščejo.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

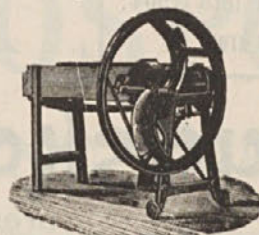
založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

233 24-18

Nad 200 strojev v zalogi!

Najboljše mlatilnice,

gepeljne, tri-
jerje, čistilnice
(pajkelne),
slamoreznice,
mline in preše

za sadje, fine kose, srpe in

amerikanske motorje
na bencin

posebno pripravljeni za kmetije

in vse potrebščine za poljedelstvo v veliki
izberi priporočata po nizki ceni

Karol Kavšeka nasledniki

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

243 x—11 Slovenski ceniki brezplačno.

Nad 200 strojev v zalogi!

Izvirni

Alfa-Laval

so v trpežnosti, množini in natančnosti
posnemanja

posnemalniki

227 24—14

nedosegljivi.

Čez **pol milijona** komadov je postavljenih in z čez 600 prvimi odlikovanji.

Ceniki brezplačno in poštnine prosto.

Delniška družba

ALFA SEPARATOR

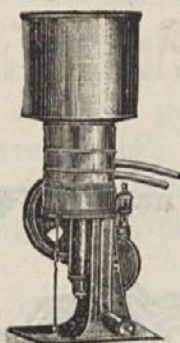
Praga

Dunaj

Gradec

Specielna tovarna za mlekarske stroje in oprave najboljše vrste.

Zastopniki se povsod iščejo.

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog koncem leta 1904:
čez 11 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet v letu 1904:
K 46,173,224·38

Ljudska posojilnica

preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih **4 K 50 h** na leto.

Stanje vlog 31. decembra 1904: K 11,095.751·15 — Denarni promet v letu 1904: 46,173,224·38
Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1905.

234, x—17

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Šiška, knezoškofijski kancelar,
podpredsednik.

Josip Jarc,
veleposestnik v Medvodah.

Odborniki:

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.

Dr. Andrej Karlin,
stolni kanonik v Ljubljani.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju,

Ivan Kregar,
svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.

Frančišek Leskovic,
zasebnik in blag. ljud. pos.

Ivan Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Karol Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, Gradišče št. 1

(uhod: Kongresni trg št. 16)

preskrbuje za svoje člane

nakup vseh gospodarskih potrebščin, posebno pa umetnih gnojil: Tomazeve žindre, kalijeve soli, solitra, superfosfatov itd., modre galice, žvepla, krme, koruzne moke, otrobov itd., semen, živine, strojev, orodja itd.;

nakup vseh gospodinjskih potrebščin;

prodajo vsakovrstnih kmetijskih pridelkov in izdelkov.

Zaloga Barthel-ovega klajnega apna, oddaja se od 5 kg. naprej.